

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: G. J. van den Broek, M. H. Damme Jr.,
G. D. Jordens, J. F. Ligtenberg, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN J.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

➡ Gedurende de maand OCTOBER wordt evenals vorige jaren de gelegenheid aangeboden de abonnementsgelden voor den 3den Jaargang vooruit te betalen tegen f3,—.

Nog iets naar aanleiding van de drie Wetswijzigingen.

Nu de belangstelling in corpszaken zoo sterk is gedaald dat er op de laatste corpsvergadering wel zeven, zegge zeven, leden tegenwoordig waren, behalve dan natuurlijk de Senaat, lijkt het mij niet overbodig een opwekking onder de corpsmensen te brengen, vooral met 't oog op de eerstkomende corpsvergadering. Daar worden n.l. voorstellen gedaan tot wetswijziging, die wel wat meer belangstelling verdienen dan die van twaalf leden. Het gaat o. a. om het veelbesproken artikel 3 van Hoofdstuk I onzer Corpswet. Ieder dus, voor wie het wegnemen van een grove onjuistheid in onze wet meer waard is dan de voldoening van geen honderd pas te veel te hebben geloopt, komt en dat niet alleen, hij neemt clubgenooten en vrienden mede, al was 't alleen maar voor de gezelligheid.

Ons corps en daarmee zijn wet, waarop het toch steunt, is meer waard dan één avond van het grootste genot of als je wilt, van het hardste vossen.

Komt dus allen op.

G. D. JORDENS.

Het internationaal Socialistisch Studentencongres te Parijs.

Op de beteekenis van een verschijnsel als het socialistisch studentencongres is al meermalen gewezen. Dat de arbeidersbeweging zooveel zichtbaren invloed heeft uitgeoefend op het denklevens van de best ontwikkelde jonge mannen uit de klasse der bourgeoisie is voor de gemoedsrust van de fatsoenlijke, wel-voldane burgerij weinig weldadig. Men mag het aanvankelijk aanzien voor jeugdige dwaasheid dat een jonge man zich bij de socialisten voegt; wanneer men geleerd heeft hoe reeds vroeger zoo'n besluit aan de arbeidersbeweging krachtige elementen schonk, die zich tegenover de burgerheerschappij in gevecht stelden met al de middelen waarover zij beschikten en die militante socialist zijn gebléven, dan gaat het vertrouwen in het onschadelijke van jeugdige bekeeringen wel wat weg.

Oude heeren, natuurlijk met veel ervaring, zijn vrij algemeen gewend jonge socialist, wanneer zij er ontmoeten, voor te houden dat zij, de stijve achteruitstrevende van nu, in hun jonge jaren ook evenveel vooruitstrevende bezaten, ook het hoofd even vol hadden met onbereikbare idealen en utopieën; maar dat zoo iets met de jaren wel overgaat! En daargelaten nu dat men in de meeste gevallen het best doet een dergelijk „betoog" onbeantwoord

te laten, omdat het al dadelijk getuigt van een absoluut gebrek aan inzicht in de verhoudingen van nu en van vroeger — zou men zoo'n ervarings-man wel eens kunnen vragen op welke literatuur het idealisme van z'n jongensjaren dan wel had gesteund. Dat hij gewoonlijk weinig bijzonder, in elk geval weinig wetenschappelijks, zal weten te noemen is zoo goed als zeker, en geeft ook juist het kenmerk aan van 't onderscheid tusschen zijn vervlogen jeugd-waan en ons idealisme. Dat wij ons kunnen beroepen op Marx wil immers meer zeggen dan dat wij enkel steun vinden bij een wonder-bekwamen schrijver van fabelachtig-universele geleerdheid. Marx, de geweldige denkreus, heeft met forsche slagen de waarheid ontwaan van allen valschen schijn. Tot allen wien het leed der wereld smartdoet maar die jong zijn van hart en frisch van hoofd, heeft hij geroepen: Hoor naar mij, ik zal u een grondslag wijzen voor nieuw levensgeluk. Zie de werkelijkheid zooals ze is, met haar lijnen van leed en haar lijnen van schande, maar ook, met haar klimmende lijnen van zekere belofte. Verfrisch uw leven aan mijn wetenschap. Heb lief de schoonheid van uw tijd, die ik u openbaar! Ja, dat wij ons beroepen kunnen op Marx beteekent dat wij bij onze beschouwing van het wereldgebeuren een geheel andere methode volgen dan dweepers en droomers van vroeger ooit kenden. Dat wij met ons idealisme steunen, niet op de een of andere hersenschim — maar op de realiteit, de hechtste basis die te denken is.

Zulke idealen vervliegen niet, zij staan te vast. Zulke idealen worden met den dag duidelijker en schooner, naarmate dagelijks des dragers wetenschap van de realiteit groeit in breedte en in diepte.

Door hun aansluiting bij de sociaal-democratie, als de meest volkomen vorm der arbeidersbeweging die de maatschappij zal brengen van het kapitalisme naar het collectivisme, hebben de studenten gebroken met de denkwijze der bourgeoisie. Is het waarachtig geen zelfbedrog geweest — en dat is het in den regel niet, want men behoeft voor zijn voordeel zoomin als voor zijn genoegen zich volslagen socialist te verklaren en zal dus wel goed wikken en wegen voor men besluit — is het geen zelfbedrog geweest, dan is ook op geen terugkeeren kans. Wie de bourgeoisie eens, met volle besef van wat hij deed, verlaten heeft, komt niet weer tot haar terug. En zoo zijn der bezittende klasse dus elementen ontvallen, die zij in de toekomst noode kan missen. Wanneer van de ontwikkelde jonge mannen vele van de bekwaamsten en de begaafdsten hun eigen klasse verlaten, dan is de aanstaande generatie van die klasse op de strijdbaarheid van mindere kwaliteit der achterblijvenden aangewezen. Wanneer de bezittende klasse haar meestbelovende krachten verliest en deze zich tegen haar keeren gaan, dan wordt haar heerschappij dubbel bedreigd.

Dit is de beteekenis van het Internationaal Socialistisch Studenten-Congres dat den 20, 21 en 22 September l.l. te Parijs werd gehouden, dat het een duidelijk blijk was van de verzwakking der bourgeoisie en de versterking van het proletariaat. Niet wat er verhandeld werd maakte het congres belangrijk. De agenda was over 't algemeen weinig gewichtig, de discussies waren van geen heel-groote beteekenis. Maar de rapporten die voor dit congres waren samengesteld en die een blik gaven in de vorderingen

welke de sociaal-demokratie gemaakt heeft onder de studenten van de verschillende kapitalistische staten, waren van 't meeste belang. Wanneer van deze rapporten afdrucken verschijnen, in de „Mouvement Socialiste” — en wij meenen dat het voornemen om ze in dit tijdschrift op te nemen bestaat — dan zullen wij van het voornaamste daaruit voor de lezers van dit blad een overzicht geven.

Enkele mededeelingen aangaande de handelingen van het congres mogen hier niet ontbreken:

Nadat de zitting van den eersten dag door Enrico Ferri geopend was met een rede waarin hij deed uitkomen welke plaats de studenten in de beweging innemen, werd gediscussieerd over de middelen der propaganda van het socialisme onder studenten. Hier kwamen verschillende meeningen tegenover elkaar en uit de zeer uitvoerige maar veel minder belangrijke, debatten verrees ten slotte een resolutie waarin werd uitgesproken dat bij de propaganda onder studenten vooral op de wetenschappelijke beteekenis en op de ethische waarde van het socialisme de aandacht moet worden gevestigd.

Over de volksuniversiteiten werd meegedeeld dat vele bestaande inrichtingen niet aan de eischen voldeden, maar het werd algemeen de plicht der socialistische studenten geacht zooveel mogelijk te doen om de wetenschap voor het proletariaat toegankelijk te maken.

Er werd vervolgens gesproken over de beweging tegen het militarisme, waarin België zoo'n voorname rol speelt, over de beweging tegen het alcoholisme, en over de middelen ter bestrijding van de tuberculose.

Eindelijk werd besloten tot een enquête naar den toestand van het wetenschappelijk proletariaat, en nam men de „Etudiant Socialiste” aan als gemeenschappelijk orgaan.

A.

Landnationalisatie.

II.

RECHTVAARDIGHEID.

Recht is de rechte weg naar de volmaking, — en de richting naar die volmaking volgen wij instinctievelijk — wij voelen in ons, in welke richting de volmaking ligt, en ons geweten zegt ons, die richting op te gaan. Naarmate dat geweten nu meer of minder ontwikkeld is, naarmate wij in denken en handelen meer of minder die richting volgen, zijn wij meer of minder rechtvaardig. Aangezien nu ons geweten het eenige is, waarop wij bij alles, wat niet direct bevrediging van onze persoonlijke behoeften is, hebben af te gaan, zoo zullen wij bij elke sociale maatregel, bij elke verandering of nieuwe instelling, moeten vragen, of zij in overeenstemming is met ons geweten — m. a. w. of zij rechtvaardig is. Het criterium of een maatregel al dan niet moet worden uitgevoerd, ligt niet in de eerste plaats in zijn nuttigheid, maar in zijne rechtvaardigheid, waarvoor wij de toetssteen in onszelf hebben, en die bewijst, dat die maatregel ons verder helpt op den rechten weg naar de volmaking.

Nu zijn er uit dat niet uitgedrukte gevoel van recht eenige duidelijk geformuleerde „rechten” te voorschijn gekomen, rechten, die de hoofdverhoudingen van de menschen onderling aangeven, en die we in den loop der geschiedenis steeds duidelijker zien te voorschijn treden. Het eerste van die menschenrechten is ongetwijfeld wel het recht van iederen mensch op zichzelf.

In de vroegste tijden gold slechts het recht van den sterkste, de sterkere beschikte vrij over leven, krachten en eigendom van den zwakkeren, al was hij een zijner naaste bloedverwanten. Later begon dat recht op de persoon van anderen over te gaan op de rijken en machtigen, op koningen en vorsten, die naar willekeur beschikken over de personen van al hunne onderdanen. Nog later kon men alleen beschikken over degenen, die in den strijd overwonnen waren, of wel over leden van eenen minderwaardigen stam, zooals de Heloten. De leden van één stam eerbiedigden toen al elkaars rechten op zichzelf. In het tijdperk der zwarte slavernij was 't het groote onderscheid in ras tusschen meester en slaaf, dat tot rechtvaardiging van den toestand moest dienen. Zoo gaan we steeds voort met in ruimer kring te erkennen het recht van den mensch op zichzelf, op zijn eigen vermogens en bijgevolg ook op de producten van die vermogens, in zooverre dat recht niet in strijd is met hetzelfde recht van anderen.

Maar als we dat recht van den mensch op zichzelf erkennen, dan is het een grove dwaasheid, een eenvoudige bespottig van het daareven erkende recht, wanneer we niet tegelijkertijd erkennen zijn recht, om zijne vermogens te gebruiken, in zooverre de natuur en de gelijke rechten van anderen dat veroorloven. We kunnen even goed een mensch het recht op zichzelf geven, en hem daarna aan ijzeren kettingen vastbinden, als dat we hem het recht ontzeggen om zijne vermogens te kunnen aanwenden op datgene, wat het geheele menschdom van de natuur daartoe ontvangen heeft. Uit het recht van den mensch op zichzelf volgt het recht van den mensch op zijn deel van de directe gaven der natuur, van lucht, licht, water en grond.

Stel u eens voor, dat er iemand was, die de zon, of liever de warmte en het licht der zon gekocht had, en nu iedereen wilde laten betalen voor het gebruik maken van het zonlicht, dan zou ieder daartegen toch protesteeren, zeggende, dat iedereen het recht heeft om te leven, en dat niemand leven kan zonder zonlicht. Wie geeft dien man het recht op de zon — hij heeft ze niet gemaakt, en, al heeft hij ze gekocht, dan hadden de vorige bezitters er evenmin recht op. Hiervan nu ziet iedereen de onrechtvaardigheid in, maar niet van het privaat-bezit van den grond, dat toch precies hetzelfde is. Dat komt, omdat we te veel in dat verkeerde stelsel ingegroeid zijn — we kunnen ons niet anders meer voorstellen, of de grond behoort aan enkelen toe. Maar volken, die aan dit stelsel niet gewoon zijn, zien wel degelijk direct het onrecht ervan. Toen de kolonisten op Nieuw-Zeeland den grond van de Maories wilden koopen, waren deze daartoe niet te bewegen, om dat zij inzagen, dat, al had ook de heele stam in den verkoop toegestemd, toch voor ieder nieuwgeboren kind eene bijkomende betaling zou moeten geëischt worden, omdat die stam dan wel van zijn eigen rechten afstand had gedaan, maar toch de rechten van ongeborenen niet had mogen verkoopen.

Het recht op grondeigendom sluit hetzelfde recht van anderen erop uit — en juist hierin ligt het onrecht. Wanneer we nagaan de titels, waaruit de grondeigenaars hunne rechten bewijzen, dan moeten we ten slotte altijd komen op geweldpleging of eene willekeurige inbeslag name. Zoolang er in de alleroudste tijden grond in overvloed was, ten gebruike van iedereen, had de grond absoluut geen waarde — toen nam ieder den grond dien hij noodig had, en naast hem vestigde zich een ander, die ook zooveel had, als hij hebben wou. Maar zoodra de bruikbare grond in het gebied van den stam op begon te raken, begon de grond waarde te krijgen, waarvan de toevallige bezitters het voordeel hadden, en toen begon het onrecht. Zij, die toevallig den grond bezaten werden de heeren, en de anderen moesten, als zij wilden leven, per se hunne knechten worden, want zij konden en kunnen nog niet anders leven dan van de voortbrengselen van den grond, en als iemand van den grond wordt uitgesloten, dan moet hij sterven.

Dat eerste grondbezit berust dus op eene willekeurige en onrechtmatige toeëigening, en het tegenwoordige berust meestal op aankoop van rechten, die geen rechten zijn en die dus geen rechtmatige aanspraak kunnen geven. Want een onrecht kan door verkoop geen recht worden — als ik van iemand, die de zon niet bezit, deze koop, dan heb ik daarom nog geen recht op de zon.

Als slavernij onrechtvaardig is, dan is privaat grondbezit het ook, want het veroorzaakt eene slavernij, erger en meer uitgebreid dan we ooit gezien hebben.

Als een klein deel der menschheid datgene in bezit heeft, waarvan allen leven moeten, dan kan dat kleine deel naar willekeur over de anderen beschikken — als ik 100 menschen op een eiland plaats en ik geef aan één van hen het recht op den grond van dat eiland, dan komt dat op hetzelfde neer als dat ik hem het recht geef over leven en lichaam der 99 anderen.

De opzichters en drijvers zijn niet meer menschen, maar het zijn de noodzakelijke levensbehoeften. Tusschen den boer in Ierland, die door roofpacht gedwongen wordt, zijn land te verlaten, als hij dat nog kan, en den Russischen lijfeigene is het voordeel aan den laatsten — hij stierf tenminste niet van honger, want dat streed met het belang van zijn heer.

Zoo is de toestand van het volk in elk beschaafd land, of hij zal het tenminste worden, een toestand van slavernij in de vormen van de vrijheid.

S. H. STOFFEL.

Neutraal?

Als het Handelsblad met zijn tweeërlei moraal, gebeurtenissen in Nederland en zijn koloniën of gebeurtenissen in het buitenland in vloekende tegenspraak durft beoordeelen; of als het Handelsblad met z'n verwante collega's met een vloed van woorden en in gemoedelijk-overtuigenden toon in sociale aangelegenheden een schijn van recht wil spreiden over het meest doorzichtig en onloochenbaar onrecht; dan denken we slechts aan konsekwentie en treden slechts nu en dan waarschuwend op n.l. wanneer de verdorven spitsvondigheid al te spits is en dus gevaarlijk voor een argeloos-goedmoedig lezer.

Iets anders is 't echter, als een blad dat zich neutraal noemt en door die (vermeende) kwaliteit een niet onbelangrijk debouché gevonden heeft in kringen waar der waarheid niet van huis uit den toegang geweigerd wordt door eigenbelang, iets anders is 't zeggen wij, als dergelijk blad door een achterdeurtje bedriegelijk gasten binnenlaat, aan wie door neutraliteit den hoofdingang beslist werd ontzegd.

De Telegraaf huichelt mee, — en doet voor de niet-neutralen in partijdigheid gansch niet onder.

Dat de Telegraaf een verkapt Jezuïtisch orgaan zou zijn, ik heb veel reden dit te vermoeden, al ontbreken mij de slaande bewijzen: wel echter kan en zal ik bewijzen dat de voornoemde tweeërlei-moraal, andersgezegd huichelpolitiek met den aanleve van arbeiders-vijandigheid aan de Telegraaf al te verwant is.

Het achterdeurtje dat Maandagochtend (15 Oct.) de partijdigheid in de neutrale woning toeliet was in 't bijzonder de Fransche Correspondentie.

Onder den titel Republikeinsch Onrecht wordt dan in de eerste plaats in bescherming genomen onze roof-politiek in Insulinde en onze moord-zonden in Atjeh; in de tweede plaats wordt met allergeniepigste handigheid een aanval gericht tegen Democratie.

Wanneer men onze koloniale roofpolitiek — die slechts „verklaard” kan worden door een aan de grootte der markt onevenredige expansie der kapitalistische warenproductie — wil in bescherming nemen, dan zal men moeten beginnen met het werk te verrichten waartoe minister Cremer niet in staat bleek te zijn, dan zal men eerst moeten weerleggen, niet Multatuli's, maar Van Kol's recente aanklachten in het parlement, aanklachten die niet geringe instemming gevonden hebben in de uitingen van Fransen van de Putte.

Bij het nalaten hiervan verbeurt men het recht om betrouwbaar te mogen heeten.

Maar nog bedenkelijker wordt het wanneer men zichzelf wil schoonwassen door nog op vuilere collega's te wijzen. Aldus doet de Telegraaf, door te laten drukken: „Men sta mij toe, om hier deze, speciaal Fransche, koloniale aangelegenheid te behandelen, opdat men in Nederland, waar zooveel op het koloniaal bestuur is aangemerkt, waar nog telkens weer het „De Javaan wordt mishandeld” herlezen wordt, eens door een kijkje naar buiten vernemen kan dat het daarbinnen nog zoo kwaad niet is”.

Om de slechtheid van het Fransche bestuur in Cambodja te bewijzen heeft de Telegraaf niet genoeg aan de vele klachten uit dat land zelf opgerezen, maar worden de woorden van de hoogste officieele Fransche autoriteit (van den heer Ducas), omgezet en verdraaid tot er een zelfaanklacht uit kan gelezen worden.

Als men zich nu een oogenblik herinnert hoe de duizenden klachten uit ons Indië worden verdoofpot met de mededeeling dat ze door onze autoriteiten zijn weersproken, dan kan de eerlijkheid van de Telegraaf bij geen enkel lezer meer onverdacht zijn. Buitenlandsch medelijden en rechtsgevoel, binnenlandsche en koloniale hardvochtigheid en onrechtpleging, gaan bij onze burgerlijke voorlichters door voor gelijksoortige grootheden en harmonieuze deugden.

Dat Frankrijk evenals elke koloniale mogendheid overal waar het zijn voet zette een periode van onrecht en misbruiking inwijdde, staat bij mij vast. Verdediging van Frankrijk ligt dus wel verre van mij. Doch men hoore tegen welk feit de Telegraaf te velde trekt en men hoore de er uit volgende konklusies.

In zijn verdediging tegen den kroonprins (en den Koning) van Cambodja zegt de heer Ducas: „Ik weet dat (koning) Norodom en de zijnen weinig voor mij gevoelen, omdat ik, dadelijk bij mijn aankomst, de slavernij heb afgeschaft en de zesduizend slaven die Norodom bezat, in vrijheid heb doen stellen, hem als vergoeding daarvoor 1500 dollars

's jaars gevend. Ik geloof dat over een dergelijke maatregel van eenvoudige humaniteit en beschaving niemand mij zal lastig vallen.”

Voorwaar wel eigenaardig is het dat de Telegraaf uit deze afschaffing der slavernij zoo 'n groote grief weet te maken en er profetisch aan durft toevoegen: „Ziedaar opnieuw republiek tegenover koningschap, de democratie tegenover de aristocratie en dit zelfde land (Frankrijk) bestraft werkgevers, die werklieden, langer dan de wet toelaat, doen arbeiden.” — Dat de Telegraaf in den eersten zin de aristocratie voorstandster noemt van slavernij, laten wij de Telegraaf zelf verantwoorden.

Echter, de vriendelijkheid van het blad voor werkgevers die arbeidswetten ontduiken is wel te erg om niet met eenvoudige vingerwijzing eens te worden aangeduid.

TH. v. D. W.

Arnhem, 15 October 1900.

Verslag van de lezing van Ds. F. W. N. Hugenholtz voor de S. D. P. C.

In een der zalen van het kunstgebouw van de wereldtentoonstelling te Chicago was door een groep jonge artisten een collectie schilderijen samengebracht, waarin zij hunne visie van de Christusfiguur gaven. Hier zag men hem een oud vrouwtje helpende, daar te midden van een aantal eenvoudige menschen gezeten, ginds bij een ziekbed, maar in één opzicht kwamen alle voorstellingen overeen, dat hij wordt voorgesteld zonder stralenkrans en als personificering der dienende liefde.

Inderdaad is dit meer en meer de voorstelling die men zich heden ten dage van Jezus vormt: de mensch met diep gevoel voor de nooden der lijdende menschheid, niet langer de God-mensch.

In Jezus tijd leefde het joodsche volk onder het juk der Romeinsche onderdrukkingen, aan wie het hooge belastingen moest opbrengen, voor wier landvoogden het weelderige hoven moest in stand houden, maar bovendien werd het volk door de rijken en priesters uit zijn eigen midden geëxploiteerd en uitgezogen. In deze toestanden heeft Jezus steeds partij gekozen voor de onderdrukten, met heftigheid trad hij op tegen het drijven der rijke Pharizeeërs, streed om een beter leven der armen. Zoo vinden we ruim genomen in hem reeds een samengaan van Christendom en Socialisme. In zijn tijd was natuurlijk nog geen denken aan wat wij socialisme noemen, maar naast de bekeering die hij van zijn volgelingen eischte, predikte hij de revolutionaire idee van verzet der kleinen tegen de machtigen, van de gelijkwaardigheid van allen.

Wij leven in een tijdperk van overgang. Met ontzettende macht grijpt de nieuwe leer van het socialisme steeds wijder om zich heen, scharen zich steeds meerderen onder hare banieren. In Duitschland beschikt de socialistische partij reeds over meer dan twee millioen stemmen en vormt hare vertegenwoordiging na het Centrum de grootste groep in de Rijksdag; in Denemarken wist het vereenigd proletariaat in de groote uitsluiting de overwinning te behalen op de verbonden kapitalisten; in België heeft men zich door de solidariteit der arbeiders het algemeen kiesrecht weten te veroveren en ook in ons land zijn teekenen als de vorig jaar gehouden verkiezing in Veendam, die wijzen op een groei der sociaal-democratische beweging.

Met dit omhelzen van een nieuwe levensbeschouwing gaat echter bij velen een breken met de oude idealen gepaard en in de eerste plaats met de godsdienst. Was hun niet geleerd dat de oude onrechtvaardigheid, het ongelijkwaardige der individuen de wil is van God, die alles eens weer ten goede zal leiden? en in hen komt met het omhelzen van de nieuwe leer het verzet tegen den zóó geleerden God. Velen missen dan ook in het socialisme een hooger beginsel: 't geloof in de macht van 't goede om de wereld vooruit te brengen en vele anderen, niet willende breken met de eens gevonden idealen, omhelzen het socialisme niet, daar zij dit hiermee onverenigbaar achten.

Om juist in te zien in hoeverre zij hierin gelijk hebben zullen we de begrippen godsdienst en socialisme zoo zuiver mogelijk omschrijven. Het beste en heiligste van den godsdienst moet hierbij echter onbesproken blijven, daar dit gevoel van eenheid en afhankelijkheid tegenover een hogere macht, de behoefte aan verlossing die we ten

opzichte van onze eigen onvolkomenheid gevoelen, dingen zijn, die we alleen zelf in de heiligste oogenblikken van ons leven voelen en die op zichzelf niet met socialisme in verband staan. Wel echter is er verband tusschen de zedelijke en ethische begrippen van den godsdienst en het socialisme.

De godsdienst van Jezus ontstond in een tijd, dat het geloof in wonderen nog algemeen heerschende was. Zoo zagen dan ook zijne bewonderaars in hem den vleeschgeworden God en werd hij het middelpunt van een theologisch stelsel. Hierin nam het leven hiernamaals een ruime plaats in, was het aardse leven slechts een voorbereiding daartoe en werd gepredikt berusting en lijdzaamheid, met de belofte van belooning hiernamaals. Deze leer van berusting nu is lijnrecht met het socialisme in strijd, dat geen verachting predikt voor het aardse materiele, dat tot opstand aanzet tegen de onderdrukking.

Echter is het kerksch christendom geheel iets anders dan het oorspronkelijk christendom, waarvan we ons slechts door gissing en voorstelling kunnen vormen. Zelfs de Bijbel helpt ons hierin niet, daar die, geschreven onder de invloed van twee elkander tegengestelde partijen meermalen tweërlei opvatting toelaat.

Toch blijft één ding als beginsel van het christendom door alle tijden vaststaan: God is onze vader, de menschen zijn elkaars broeders en zusters. Dit beginsel moet het leidende zijn voor de christenheid, het idee der gelijkheid van allen.

Nu het socialisme: dit is de wetenschap der samenleving die de arbeiders in den klassenstrijd wil organiseren, opdat zij de productie in gemeenschappelijk bezit zullen regelen ten bate van allen.

We zien dus hoe de idee der gelijkheid van allen zoowel aan christendom als aan socialisme ten grondslag ligt.

Echter bleef in den loop der tijden het christendom niet getrouw aan zijn ideaal. In de eerste tijden gedurende de vervolgingen, was inderdaad de christen-gemeente een verband waarin allen gelijke rechten hadden, waarin het eenig streven was onderlinge ondersteuning en opofferingsgezindheid. Toen echter de christenen hoe langer hoe talrijker werden, toen ze van verdrukten tot méerderheid aangroeiden, toen onder Constantijn het christendom de officieele godsdienst werd, ging de oude geest van gelijkheid te loor. Het was niet langer de opofferingsgezindheid, het was het eigenbelang, dat de menschen tot het christendom bracht. De hooge ambten in de kerk werden geëxploiteerd. „Is men eens Bisschop dan is men voor zijn leven geborgen” zegt Marcellinus en Hieronimus wijst er op hoe de priesterstand bekend staat als bij uitstek belust op de meest verfijnde wereldsche genietingen.

De armen werden onder deze omstandigheden slechts geëxploiteerd om de rijkdommen van de kerk nog te vermeerderen en ten slotte kreeg men als schandelijkste uiting van dit verval der kerk de afaathandel.

Nu krijgen we de strijd van Luther hiertegen, doch hoezeer deze kampioen is geweest voor de gewetensvrijheid, voor de onderdrukten heeft hij niets gedaan. Toen de Schwabische boeren zijn steun vroegen voor de eischen die zij stelden tot het verkrijgen van meer maatschappelijke vrijheid, wees hij ze op hun plicht hun lijden met geduld te dragen, en toen ze, geen andere uitweg ziende, zichzelf met geweld recht trachtten te verschaffen was het Luther die de Deutsche vorsten aanspoorde tot de bloedige onderdrukking van den opstand, de boeren-oorlog. In géén tijd is door de kerk zóózeer partij gekozen vóór de bezitters tegen de bezitloozen.

Tot een dergelijke instelling was dan de kerk geworden, zij, die was de voortzetting van de eerste christen-gemeente, waar allen waren één hart en één ziel, waar niemand gebrek leed en de rijken hun overvloed gaven tot spijziging van de armen.

Toch kennen we ook in de latere kerkgeschiedenis velen, die het christelijk ideaal ook in hun leven doorvoerden. Zoo b.v. Ambrosius, de bisschop van Milaan, die zelfs in 't belang der kleinen en onderdrukten tegen den keizer dorst optreden en velen met hem. En zoo vonden vele vervolgd en onderdrukten een toevluchtsoord bij de kerk, vooral tegen de steeds machtiger wordende heeren. Ook moet het voordeel der kloosters in die dagen niet te gering worden geschat, toen dit bij de volkomen rechtloosheid der vrouwen vaak de eenige toevluchtsoorden waren, voor haar, die zich niet aan den eersten besten man wilden prijsgegeven zien.

Ook in de hervormingstijd vinden we lichtpunten. Naast Luther staat Zwingli die zich in Zürich het lot van het onderdrukte volk aantrok. De Jezuïten stichtten in Amerika communistische missies onder de Indianen, en ook de kwakers hoewel niet communistisch regelden toch hun productie tot gemeenschappelijk onderhoud, evenzoo de Hernhutters. In den nieuweren tijd vinden wij mannen als de Saint Simon, De Lamennais en Pierre Leroux. Het was ook natuurlijk, dat de kerk niet aan haar ideaal getrouw kon blijven, daar ook zij stond onder de invloed van de productiewijze en de samenleving; evenmin bewijst dit falen iets tegen de godsdienst zelf.

Hoe verhoudt zich nu het christendom tegenover het socialisme? Wat zich heden ten dage specifiek Christelijk noemt staat lijnrecht tegenover de sociaal-democratie. Voorop de Roomsche-Katholieke kerk. Wel werd in de encycleiek Rerum Novarum aangedrongen op verbetering van het lot van de armen, maar dit slechts met het doel om het socialisme tegen te gaan. Dit blijkt ten duidelijkste hieruit, dat slechts daar waar gevaar dreigt voor afval van de katholieke beginselen door de macht der sociaal-democratie, iets voor lotsverbetering der armen wordt gedaan. Evenzoo heeft de R. K. Volksbond tot hoofddoel de arbeiders aan een lijntje te houden. Abbé Daens, die voor eigen organisatie der arbeiders strijdt, wordt tegengewerkt en verboden het priesterkleed te dragen.

Evenmin hebben de protestantsche arbeiders veel heil van Patrimonium te verwachten. Dit arbeidt in hoofdzaak tegen het wegwerpen der christelijke beginselen. Hoofdzak is de leer van het hooge leven, terwijl het minachting leert voor de stoffelijke behoeften en zelfs zoover gaat te beweren, dat de Bijbel het kapitalistisch systeem huldigt.

Evenmin als van de kerkelijke partijen hebben de arbeiders van de leeken veel steun te verwachten. Mogen deze toch nog de idealen verkondigen uit den tijd van hun opkomst en bloei, hun leven is in lijnrechten strijd hiermede zoodra ze deze in hunne omgeving moeten toepassen. Wanneer we zien het enthousiasme voor Dreyfus en de onverschilligheid voor de Hogerhuizen, de verachting voor het Engelsche imperialistisch drijven en het meegaan met onze koloniale politiek, de afschuw voor de Armenische gruwelen en de onverschilligheid, wanneer hier te lande een werkstaking gewelddadig wordt onderdrukt, dan weten we, dat we ook van deze voor de arbeidersbeweging niets te wachten hebben.

Wel sprak Allard Pierson van eene verteederling des harten, maar zoolang deze zich uit in een weldoen, in een soort van toynbee-werk (er bestaat goddank ook een ander) waarvoor vooral de arbeiders dankbaar moeten zijn, dat blijft een neerbuiging van een hogere tot een lagere, zoolang heeft de arbeidersbeweging hieraan niets.

Laat de arbeiders zich niet laten meeslepen door hunne pastoors of dominees, laat ze zich niet laten verblinden door de dames en heeren, die wel zoo goed zijn iets voor hen te willen doen, maar laat ze inzien, dat de kracht om zich een betere levensstandaard te veroveren van henzelf moet uitgaan, dat ze er moeten komen door hun eigen solidariteit.

Eischt nu het socialisme dingen van ons in strijd met het Christendom? Het socialisme leert ons de geschiedenis beschouwen als een reeks van klassenstrijden. We zien deze in de oudheid als slavenoproeren, in de middeleeuwen als broodoproeren, als de boerenkrijg, daarna de Fransche revolutie. Steeds weer aandringende een nieuwe klasse die hare emancipatie eischt. Al deze vorige bewegingen konden slechts weinig uitrichten, daar nog niet aanwezig waren de voorwaarden om alle klassetegenstellingen op te heffen. Thans echter is de productiewijze zoozeer gevorderd, dat ze niet meer op het werken van ieder individu op zich zelf maar op samenwerking van velen berust, de voorwaarde tot het socialiseren der productie is dus reeds aanwezig.

Vergelijken we dezen toestand met het gildenwezen uit de middeleeuwen, dan zien we hoe toen de productie geschiedde door werklieden, die meesters waren in hun vak. Wel bestond er een proletariaat, dat buiten de gilden stond, maar dit kon de werklieden niet vervangen, was slechts dienstig voor los werk. Daarom was de positie der gildebreeders ook betrekkelijk onafhankelijk doordat ze moeilijk te vervangen waren, doch in geval ze het te ver wilden drijven, werden ze streng onderdrukt, daar de gemeenschap hen noodig had, zoodat b.v. werkstaking werd gestraft met de galg.

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 18 OCTOBER 1900.

Van het gildewezen kwam men tot de manufactuur, waar in groote werkplaatsen velen samen werkten. Daar hier ook reeds verdeling van arbeid heerschte, was ieder arbeider gemakkelijk te vervangen; de arbeiders werden minder onafhankelijk, een werkeloos proletariaat stond gereed om, zoo de chef hen weg zond, in hun plaats te treden en de loonen daalden.

Nog meer was dit het geval, toen de stoom een geheele omkeer in de productiewijze bracht, toen het niet meer de werklieden, maar de machines waren, die de producten vervaardigden, en de werklieden veelal slechts toezicht te houden hadden, waarvoor bekwaamheid in het vak volstrekt niet noodig was. Nu hadden de rijken als toevallige bezitters der productiemiddelen de toestand geheel in handen, door de groote concurrentie onder de arbeiders, konden zij voor de laagste loonen laten werken, ja kwamen tot de schandelijkste exploitatie van vrouwen- en kinderarbeid.

Daar echter de productie alleen geschiedde om winst te behalen, niet om in behoefte te voorzien, en de koopkracht van het proletariaat zeer gering was, begonnen de fabrikanten moeilijkheden te ondervinden, hunne waren van den hand te zetten. Er ontstonden crisissen die men weet aan overproductie. Echter kan in den waren zin nooit van overproductie sprake zijn, zolang er millioenen gebrek lijden; de fout zat hier, dat de productie niet geschiedde om in behoefte te voorzien, maar om winst te behalen.

Zelfs voor de arbeiders die werk hebben bestaat nog steeds onzekerheid, de beste arbeider kan elken dag zonder brood zijn, overgeleverd als hij is aan werkgevers op wie hij niet het minste verhaal heeft. Dit alles vormt de bodem van den klassenstrijd.

Er zijn er die in de klassenstrijd de partijen willen verzoenen door de liefde. Maar hoe kan men van den kapitalist eischen de arbeiders niet uit te buiten, daar juist dit de voorwaarde van hem is om zijn winst, het doel van zijn productie, te behalen. Evengoed kan men hem vragen zelfmoord te plegen, daar zijn eenige voorwaarde tot exploitatie, de armoede van de werkers is.

Ook is het niet de christelijke liefde die ons dwingt de oplossing in deze richting te zoeken. Zegt niet Christus zelf: „Ik ben niet gekomen om u de vrede te brengen, maar het zwaard”? heeft ook hij zich niet altijd partij gesteld voor de verdrukten tegen de verdrukkers?

De hoogste liefde is het voeren van den klassenstrijd. Zij, die de verzoeningsleer prediken zijn zachte heelmeeesters die stinkende wonden maken. De ware liefde gebiedt ons het mes te zetten in de kankerplek, die de geheele samenleving dreigt te verdueren.

En bovendien het socialisme komt ondanks ons, ligt in de lijn van de historische ontwikkeling der maatschappij.

Wij kunnen niet anders doen dan de wetten die de maatschappij vervormen verklaren, wij kunnen trachten de aanbruisende strooming te verhaasten en in de goede bedding te leiden, die tegenhouden kunnen wij niet.

Zelfs de kapitalisten komen tot het systeem der socialisatie. Op het tijdperk der vrije mededinging volgt thans het tijdperk der trusts. Ze toonen aan de arbeiders de kracht der samenwerking. Evenzoo de staat en de gemeente door exploitatie van bedrijven. Dit alles is echter geen socialisme, maar exploitatie om winst. Ook onder de arbeiders begint de geest der socialisatie te ontwaken, door de grootindustrie bijeengebracht, beginnen ze zich als uitgebraakte klasse hoe langer hoe meer solidair te gevoelen.

En hunne organisatie zal noodig zijn.

De ontwikkeling van het kapitalisme neemt onrustbarende verhoudingen aan. Onder de geringe koopkrachtige proletariërs van hun eigen land geen voldoende débouchés meer voor hunne waren vindend, begint het algemeen streven te worden nieuwe markten te openen in overzeesche gewesten. We zien alle mogendheden thans een imperialistische politiek drijven, streven naar vermeerdering van gebied, maar tevens zien we ook hoe ze zich tegen elkaar wapenen om, zoo de beste stukken lands weggenomen zijn, elkaar den buit te betwisten. De jongste gebeurtenissen in China wijzen er op, dat een ontzettende oorlog tusschen de mogendheden onvermijdelijk is, dat de gespannen toestand te een of anderen tijde een geweldigen oplossing zal hebben;

Tenzij het proletariaat zijn macht toont; tenzij het georganiseerd in den klassenstrijd zich verbetering van eigen toestand weet te veroveren, tenzij het zijn rechten weet te doen gelden op beter materiele grondslagen op hooger verstandelijke en zedelijke ontwikkeling, tenzij het door de opheffing der klassentegenstellingen de menschheid wete te verlossen uit de poel van ellende, waarin het dreigt te verzinken. Hiertoe is noodig de medewerking van alle arbeiders. Aan hen de taak der staat te veroveren, niet om die te eigen bate te exploiteeren, maar om die geheel te reorganiseeren. Dit is natuurlijk niet ineens bereikbaar, maar zij moeten zich mengen in gemeente-politiek, zij moeten zich het algemeen kiesrecht veroveren om zodoende den invloed te kunnen uitoefenen tot het bereiken van dat schoone doel. Niet als droomers en dweepers schrijden zij voorwaarts, maar als mannen met een bewust doel: de socialiseering der productiemiddelen.

Dat zullen ook zij doen, wier godsdienst geen ijdele klank is, doch die de waarachtige naastenliefde omvat. Scharen dus zij zich allen onder de roode vaan, onder de roep, als eens de kruisvaarders: „God wil het”.

J. F. L.

Helder inzicht.

Ik meen dat Laura Marholm in haar pas vertaald boek „De vrouw in de sociale beweging” ergens zegt dat er nu toch wel geen ontwikkeld mensch meer zijn zal die niet inziet dat de vrouwen-beweging het gevolg is van economische verschuivingen. Het oordeel is daarmee geveld over den spreker die op de jaarvergadering van de christelijke patroonsvereniging „Boaz” (10 Oct. te Amsterdam) over het onderwerp vrouwen-emanipatie eene rede hield. Wat Mr. S. de Vries Czn. den christelijken patroons opdischte getuigt van zoo'n groote verstoktheid in een oude wereld-beschouwing en van een zoo volslagen blindheid voor de werkelijkheid, dat het merkwaardigheidshalve hier moge worden weergegeven. Het volgende is uit het verslag dat de Nieuwe Rotterdammer van 11 October van de rede gaf:

Spreker gaf een antwoord op deze drie vragen: Wat is onder de hedendaagsche emancipatie-zucht te verstaan? Hoe moet die zucht uit christelijk oogpunt worden beoordeeld? Hoe moeten de christelijke patroons ten dezen hun christendom bewijzen?

Aan de onderscheiding van tweeërlei afzonderlijke bestemming van man en vrouw, waarbij aan den man het bestier van het gezin, het optreden naar buiten ter bijzondere taak wordt gesteld, wordt heden ten dage door filozofen en niet-filozofen, door mannen en vrouwen getornd. In beginsel wordt ontkend, dat man en vrouw door Goddelijk bestel verschillende kring van werkzaamheid, verschillende roeping is toegewezen. Gelijkheid, vrijheid ook voor de vrouw, heet het; desnoods de rollen eens omgewisseld, den man te werk gesteld in het huishouden, de vrouw naar buiten om den akker te bebouwen of op andere wijs in de voortbrengende maatschappij den kost voor het gezin te winnen.

De emancipatie-zucht onzer dagen is naar sprekers inzien evenmin op grond van feiten te rechtvaardigen als de Fransche revolutie, doch evenals deze geprovoceerd door schrijvers en sprekers, die de beschikking van God miskenden. Gelijk, om de wandaden der revolutie te bedekken, de misstanden van het maatschappelijk leven vóórdien sterk overdreven werden, worden ook nu de achterstelling der vrouw, de onrechtvaardigheden haar aangedaan, overmatig breed uitgemeten.

In dit verband bracht spr. eene critiek te pas op eenige passages uit „Hilda van Suylenburg”.

Overdrijving oordeelt zich zelve; zij bewijst, dat de emancipatie-zucht niet is ontstaan uit de praktijk der samenleving. Intusschen woekert zij voort. De Liberale Unie heeft het vrouwenkiesrecht aanvaard; inspectrices van den arbeid zullen eerlang worden aangesteld; in de schoolcommissie heeft de vrouw reeds haar voet gezet. De in waarheid bestaande wanverhoudingen, zoo bijvoorbeeld in het huwelijksgoederen recht, zouden intusschen zeer wel verbeterd kunnen worden zonder het maatschappelijk onderscheid tusschen man en vrouw weg te nemen. Een anderen grond dan heerschzucht van den man neemt spr. voor het onderscheid tusschen man en vrouw in de samenleving aan, het woord van Paulus: „Gij vrouwen weest uwen eigen man onderdanig, want de man is het hoofd der vrouw”. Wie wenscht, dat het huisgezin als grondslag der samenleving onaangetast blijve; wie geloof in de autoriteit van heel de schrift, niet van Jezus' woord alleen, ziet in de emancipatie, in het feminisme een geduchte vijandin.

Zal men de vrouw eeren door haar op de plaats des mans te stellen. De schrift zegt, dat ze zalig zullen worden in kinderen te baren en groot te brengen, het huishouden te verzorgen te midden van man en kroost. Wie haar de gelegenheid geeft, deze roeping in het gezin te vervullen, eert in waarheid de vrouw. In het huisgezin is haar gestoelte der eere! 't Volgt vanzelf dat de opvoeding der vrouw daarop gericht moet zijn. Verkeerd dus alweer, dat men meer en meer alle inrichtingen van onderwijs voor vrouwen gaat openstellen; van christelijke zijde wordt te weinig het gevaarlijke in dit drijven beseft. Zeker behoeft de opleiding der vrouw niet tot de lagere school beperkt te worden; maar de verdere theoretische opleiding der vrouw moet op een ander doel gericht zijn dan die des mans. Ja, vele zoogenaamde ongelukkige huwelijken zijn te wijten aan ongeschiktheid der vrouw voor het gezinsleven. Van christelijke zijde moet gewaakt worden, dat die ongeschiktheid niet worde verbreid.

De christelijke patroons komen in de praktijk in aanraking met de emancipatie. Voor hen geldt de regel, dat zij de vrouw niet mogen beletten eene goede huisvrouw te worden. Wie een vrouw op het veld, in de fabriek, in den winkel duldt, houdt mede de vrouw van hare roeping af en vergeet de ordinantie Gods. Als vele der geëmancipeerde vrouwelijke bedienden, die de oplettendheid van mannen in hare onnatuurlijke omgeving trekken, bezwijken en in een staat geraken, waarin ge uw dochters niet zoudt willen zien, zijt gij — zegt spr. — voor dien val mede-verantwoordelijk. De christelijke patroons hebben ten deze hun christendom te bewijzen door te weigeren vrouwen op plaatsen te stellen, die naar hunne meening slechts voor den man zijn bestemd! Schijnt het hard? Hard noemt spr. hem, die der vrouw zoekt wijs te maken, dat man te zijn zoo heerlijk is. Schijnt het conservatief? Hier valt iets goeds te conserveeren, de huisvrouw, het huwelijk, de verhouding van man tot vrouw, welke het blijvend symbool is van die van Christus tot zijne gemeente. Indien in het huwelijk, het gezinsleven en de maatschappij slechts getrouwelijk behandeld wordt naar het duidelijk richtsnoer der Schrift, zal er geen plaats zijn voor emancipatie of vrijmaking, en het woord vervuld worden: „Indien dan Christus u vrij gemaakt heeft, zoo zult ge waarlijk vrij zijn.”

Weerstand hebben we geboden aan de lust om op eenige plaatsen het citaat te onderbreken met een kleine opmerking naar aanleiding van een der vele zotheden die er in te lezen staan. We zullen nu een paar ervan even onder de aandacht brengen.

Het meest merkwaardig is misschien wel de bewering dat de „emancipatie-zucht” (wat een mooi woord) onzer dagen „evenmin op grond van feiten te rechtvaardigen is als de Fransche Revolutie, doch evenals deze is geprovoceerd door schrijvers en sprekers, die de beschikking van God miskenden”. Dat Mr. De Vries geen historisch-materialist is kan ons van den spreker op een christelijk-patroons-congres niet verwonderen, maar wel verbaast het zoo'n totaal gebrek aan kennis der geschiedenis te vinden bij een gestudeerd persoon, die aangewezen is — of zich zelf heeft aangewezen misschien — om een dergelijk onderwerp in 't openbaar te behandelen. Men moet zich wel met opzet hebben afgehouden van alle lectuur over de „vrouwen-quaestie”, men moet ook wel iedere kennismaking van de oorzaken der Fransche Revolutie zorgvuldig hebben vermeden, om zoo iets zonder blikken of blozen te durven uitspreken. En blind moet men zich hebben gehouden voor de feiten die iederen dag rondom ons waar te nemen zijn. Laat Mr. De Vries eens gaan naar een vrouw die door haar economische omstandigheden genoodzaakt is een betrekking te zoeken, die door de maatschappelijke verhoudingen de arbeidsmarkt opgedrongen wordt, en haar eens trachten wijs te maken dat die noodzakelijkheid niet bestaat, maar dat haar willen werken en willen verdienen slechts het gevolg is van het geschrijf en geredevoer van enkele verwaasden!

Men had ook eens tegen de bourgeoisie van 1789 moeten zeggen dat ze geen feitelijke redenen had om den strijd aan te binden tegen de heerschappij van adel en geestelijkheid, dat slechts het ophitsen van wat schrijvers en sprekers haar in den waan had gebracht dat er voor haar aan meerdere vrijheid behoefte bestond!

Dan maakt prof. d'Aulnis de Bourouill het tenminste nog beter. Ook hij ziet, blijkens zijn uitlating in het debat over de wereldbeschouwing der sociaal-democratie tegenover Dr. H. Gorter (te Utrecht op de Algemeene Debating-Club), geen economische oorzaken voor de Fransche omwenteling. Maar volgens hem was de oorzaak een opstand van het ontwakend zedelijk bewustzijn tegen de heerschende denkbeelden en de bestaande verhoudingen. Een rechtmatig verzet althans. Mr. de Vries meent dat het slechts de opruiende taal van schrijvers en sprekers was die de geweldige wereldbeweging veroorzaakte. Geheel ten onrechte en geheel nutteloos. Dat de Fransche omwenteling de historisch noodzakelijke emancipatie-strijd der bourgeoisie

was, noodzakelijk door de ontwikkeling der economische verhoudingen die bekneld waren in een keurslijf van feodale instituten, die behoefte hadden aan afschaffing der gildebepalingen, aan vrijheid van verkeer, van bedrijf en van persoon, dat het de behoefte was aan vrijheid van beweging voor het ontluikend industrieel-kapitalisme — dat daarbij de bourgeoisie de politieke macht niet kon missen, wilde zij haar economische macht volkomen ontplooiën — dat alles komt niet in hem op. Neen men keerde zich slechts af van God. Dat wil dan zeker zeggen dat God de middel-eeuwsche toestanden maar had laten voortduren, dat God's beschikking was de onderdrukking en uitzuiging van het volk door adel, geestelijkheid en dynastie te bestendigen. Merkwaardig is het, kenschetsend voor de weinige wetenschap van zijn gehoor, dat de redenaar aan patroons, leden van de klasse wier eeuw van heerschappij, van economische en politieke vrijheid en oppermacht, met de Fransche Revolutie begonnen is, dergelijk bombast kan voorpraten zonder bestreden te worden.

De tegenspraak tusschen het beschouwen van de vrouw als voor alles opvoedster der kinderen, en het haar willen uitsluiten van de schoolcommissies behoeft niet nader aantoon.

Een ander punt willen we nog even aanroeren.

Men moet de vrouw niet ontwikkelen, geen inrichtingen van onderwijs voor haar openstellen. Haar plaats is in het huisgezin.

Had de heer De Vries ook maar een enkele keer een statistiek gezien van de huwelijks-frequentie*) in de laatste dertig jaren, hij zou zich wel gewacht hebben een dergelijke dwaasheid te openbaren. Zeg eens tegen al de vrouwen, toenemend aantal, die ongetrouwd blijven, die aangewezen zijn op haar eigen arbeidskracht van hoofd en van handen om in haar levensonderhoud te voorzien, dat haar roeping is huisvrouw en moeder te zijn! Zeg eens tegen al de mannen wier financieele omstandigheden niet toelaten een huwelijk te sluiten, dat ze die roeping der vrouw moeten helpen vervullen. Mr. De Vries zal uitgelachen worden!

Dat de spreker ook het benoemen van vrouwen bij de arbeids-inspectie afkeurt is wel van het dolste uit zijn rede. Hij die in het eind van z'n voordracht zoo aandringt — wat waarlijk het eenige sympathieke is van alles wat hij gezegd heeft — op beperking van den arbeid van vrouwen in fabrieken en werkplaatsen, is dus tegen een maatregel die juist een stap is tot verbetering van het lot van vrouwen en meisjes in de industrie. Weet Mr. De Vries niet dat de benoeming van vrouwelijke adjunct-inspectrices juist het gevolg is geweest van de gebleken mindere geschiktheid van een man om bijvoorbeeld een goed onderzoek in te stellen naar de bedrijfsziekten bij de lucifersfabricage?

Mr. De Vries vergeet één heel belangrijk ding, en dat is juist het bewijs dat hij het onderwerp niet machtig is. Hij vergeet dat er een onderscheid is tusschen de belangen van de vrouw uit de bourgeoisie en die van de vrouw uit de arbeidersklasse. Moge het voor de arbeidersvrouw, ook met het oog op de behoeften van het arbeidersgezin, gewenscht zijn den arbeid van vrouwen in loondienst te beperken zooveel als mogelijk is, voor vele vrouwen van de middenklasse vooral, zou een belemmering van vrouwenarbeid broedeloosheid beteekenen.

Haar eisch tot openstelling voor de vrouw van meerdere maatschappelijke werkkringen is een uiting van de economische noodzakelijkheid.

Dat, Mr. De Vries, zijn de feiten die de „emancipatie-zucht” der vrouw rechtvaardigen. Wie in die „emancipatie-zucht” niets anders ziet dan een lust om den man na te apen en een neiging om onvrouwelijk te zijn, die heeft niets begrepen van de „economische verschuivingen” van onzen tijd.

Q. S.

*) Bijv. in „De Nieuwe Tijd”, jaargang IV, pag. 687.

Berichten en mededeelingen.

D. S. C.

Op de Corpsvergadering van Dinsdagavond, waar, behalve de Senaat, 7 leden tegenwoordig waren, werden zonder eenig noemenswaardig debat alle voorgestelde technische wijzigingen in de kieswet aangenomen, behoudens eene

kleine wijziging, waarbij de volgorde der rangen in de besturen officieel werd vastgesteld.

Verkiezing van een verificateur van het corps op Maandag en Dinsdag e. k. Candidaat de heer H. P. G. DEN TEX.

ALMANAK.

De Redactie verzoekt verslagen van vereenigingen, men-
gelwerk en varia vóór 15 November.

Adres van den Secretaris: Havenstraat 25.

De Commissie tot Redactie van den Almanak verzoekt de ingeschrevenen aan de Polytechnische School hun woon-
plaats en vacantiadres te willen invullen op een lijst, aanwezig bij den Uitgever van den Almanak, Binnen-
watersloot 33.

S. D. P. C.

Woensdag 24 October a. s. Buitengewone Vergade-
ring. Spreker: EMILE VANDERVELDE over: „La crise
de croissance du socialisme.”

Voorloopig bericht:

Woensdag 7 November. 2e Gewone Openbare Ver-
gadering. Speker F. M. WIBAUT. Onderwerp: „De ont-
wikkeling der voortbrenging van stelselloosheid tot regeling”
(van kapitalisme tot socialisme).

EEN GOEIE!

In het Volk staat geregeld één mop; het Centrum
is royaler en geeft er dagelijks twee. Over het gehalte
hiervan kan men naar het peil van de volgende oordeelen:
Onze studenten. A. „Had je gauw in de gaten,
dat die opsnijder, die zich voor student uit gaf, toch werke-
lijk geen student kan zijn?”

B. „Natuurlijk, want hij bekende nog nooit in het
Studenten-weekblad te hebben geschreven.”

Het Centrum schijnt op de hoogte te zijn!

ADVERTENTIEN.

S. D. P. C.

OPENBARE VERGADERING

in de Concertzaal van Stads Doelen,

op WOENSDAG 24 OCTOBER,

des avonds ten 8 uur.

Spreker:

EMILE VANDERVELDE.

Onderwerp:

„La crise de croissance du socialisme.”

Entréeprijs 50 cents.

De ondergeteekende beveelt zich beleefd aan
tot het OVERSCHRIJVEN van DICTATEN.
Koornmarkt 25. (220) J. VAN WEELE.

GELEGENHEID om degelijk te Dineeren.

OUDE DELFT No. 224.

Gelegenheid aangeboden voor KOFFIETAFEL.

Adres Bureau van dit Blad.

TE HUUR dadelijk of later:
eene ruime gem. Zit- en Slaapkamer
à f 22,— per maand of f 2,— per dag met Kost naar
verkiezing.

Brieven franco, onder n°. 1810sw, Bureau van dit Blad.

TE HUUR AANGEBODEN:

nette gemeubileerde KAMERS.

Adres VERVERSDIJK 47.

KRUGER's Vulpenhouder.

Prijs f 3.50.

Lederen étui f 0 40.

De Vulpenhouder „KRUGER” is volgens de nieuwste
methode vervaardigd, zoodat men bij aankoop verzekerd is
eene praktische penhouder te bezitten, geschikt voor een
langdurig gebruik. Zij schrijft gemakkelijk, spat niet en
is te gebruiken op glad en ruw papier.

Eene bijzondere constructie voor den toevoer der inkt,
maakt dat de pen niet verstopt kan geraken en dus de
inkt steeds geregeld blijft toevloeden. Het geheel ziet er
sierlijk uit en is zeer practisch in het gebruik.

Wegens het groote gemak en den billijken prijs kan een
ieder zich deze Vulpenhouder aanschaffen.

Voor een ieder toch, is het aangenaam eene pen te
bezitten, waarmede men geregeld door kan schrijven zonder
telkens in den inktpot te moeten doopen en dat men steeds,
in of buitens huis, dadelijk tot schrijven met eene goede
pen en goeden inkt gereed is.

Verkrijgbaar bij:

TH. VAN LEIPSIG,
Kantoorboekhandelaar,
DELFT.

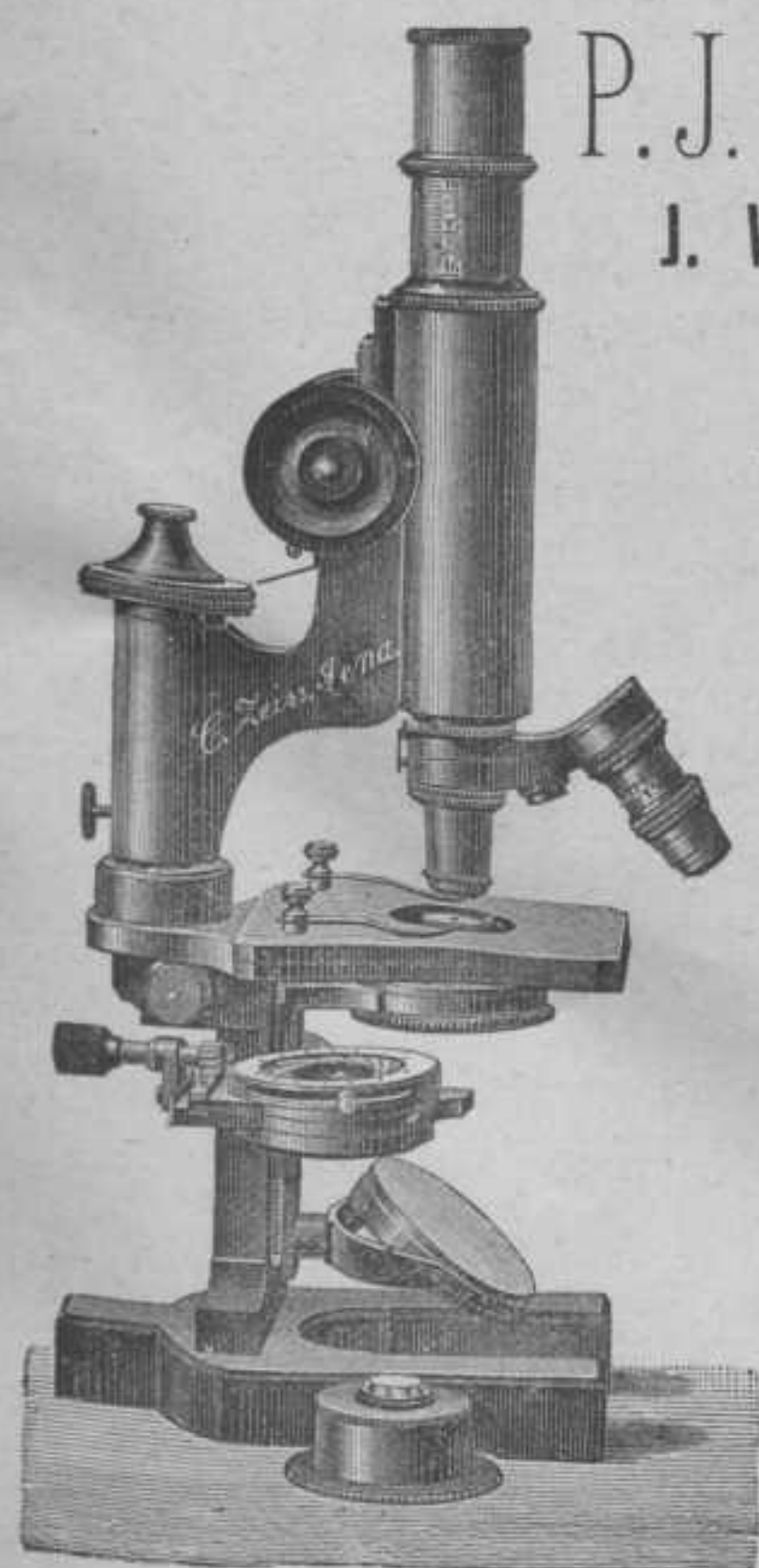
Zoeven verschenen: DE OCEAAN DER THEOSOFIE,

door WILLIAM Q. JUDGE.

Naar de TIENDE Amerikaansche Uitgave.

Prijs ingenaaid f 2,50.

Een hoogst belangrijk werk, dat iedere student lezen moet.

P. J. KIPP & ZONEN,

J. W. GILTAY, Opvolger,
DELFT.

MIKROSKOPEN

VAN

Zeiss, Seibert, Fuess,
Leitz, Hartnack,
Nacht, Reichert enz.

KISTJES

voor mikrochemisch
gebruik volgens Prof. Dr.
H. BEHRENS, met gevulde
of met ledige fleschjes.

Prijs met ledige fleschjes
f 9,— à contant.

Ter gelegenheid van het 10e Lustrum van het D. S. C. in 1898 werd door mij uitgegeven

GESCHIEDENIS

VAN HET

DELFTSCH STUDENTENCORPS.

DOOR

H. J. VERHELLOUW,
Civ. Ing. — Oud Lid van het D. S. C.

de prijs van dit Gedenkboek was bij de verschijning f 7,50.

Het is mijn voornemen van de nog overgebleven exemplaren 100 af te zonderen en voor de nieuwe Corpsleden van het **vorige** en van **dit** jaar beschikbaar te stellen tegen den prijs van **VIJF GULDEN**.

In het vorige jaar werd dit aanbod ook door mij gedaan doch door het teloor gaan van de, reeds van een groot aantal handteekeningen voorzien, lijst bij een van de bestuursleden heb ik mijn aanbod niet kunnen gestand doen van daar dat ik nog gaarne voor H.H. Corpsleden van het 2de jaar bij deze het aanbod herhaal.

Tot het verzamelen van intekeningen is een lijst aanwezig op de leeszaal van de Societeit Phoenix en een in mijn Boekwinkel, Binnenwatersloot 33.

De prijs van de weinige nog boven de hierboven genoemde 100 Exemplaren blijft f 7,50.

Dit Gedenkboek wordt NIET herdrukt.

Hoogachtend,

U Ed. Dw. Dr.,
J. WALTMAN JR.

C. J. VAN DOORNE,
HYPOLITUSBUURT.
STOOM-, BOEK- EN STEENDRUKKERIJ.
Telefoonnummer 158.

COPIEËN van Bouw- en Werktuig-
kundige teekeningen in LICHTDRUK
(blauwen of witten grond), wor-
den spoedig in elke afmeting ver-
vaardigd. Lichtdrukpapier per rol.

Oranje-Limonade,
van het Delftsch Scheikundig Labora-
torium is verkrijgbaar à f **0,80**
per flesch bij

J. J. G. BOERE,
HYPOLITUSBUURT 2.

RESTAURANT „BAVARIA”.
L. PENNING.

PRIMA ZEEUWSCHE OESTERS.

Deze Oesters worden geleverd door de firma KAKEBEEKE
te Bergen op Zoom.

Mijne prijzen zijn:

DE GROOTE OESTERS (Kor). . . . f **0,80** p. dozijn.
DE IETS KLEINERE (werkelijk nog zeer
mooie). f **0,50** p. dozijn.

Aan huis geleverd.

Mijne prijzen zijn:

DE GROOTE OESTERS (Kor). . . . f **0,90** p. dozijn.
DE IETS KLEINERE (werkelijk nog zeer
mooie). f **0,60** p. dozijn.

Geconsumeerd met inbegrip Service in het Lokaal „Bavaria”.

N. B. Nog een Eetzaaltje disponibel hebbende, bestaat
er gelegenheid voor een BESLOTEN TAFEL.

L. PENNING.
Filiaal The Continental Bodega Company.

Alle **PASSERDOOZEN**,
Systeem CLEMENS RIEFLER

EN

Systeem F. O. RICHTER & Co.,
worden geleverd, tegen de door de fabri-
kanten vastgestelde prijzen berekend.

De meest gevraagde doozen zijn
voorradig.

Boekhandel J. WALTMAN Jr., Binnenwatersloot 33.